

спеціальних навчальних курсів з цього питання спеціалістами Міністерства цифрової трансформації. Відповідно, доцільною вбачається пропозиція щодо проведення ревізії законодавчих, підзаконних, локальних нормативно-правових актів задля виявлення доцільності внесення відповідних змін до того чи іншого документу задля удосконалення нормативного регулювання електронного документообігу на центральному і місцевому рівнях.

Таким чином, підсумовуючи сказане вище, сучасна система правового регулювання документування та документообігу має вирішувати питання, пов'язані з основними положеннями щодо: визначення поняття категорії «електронний документ», його типів і видів; умов надання юридичної сили; вимог до оригіналів, дублікатів і копій документів; порядку засвідчення документів (електронно-цифровий підпис); правил реєстрації, зберігання, передавання і отримання електронних документів з інших організацій, головних принципів юридичної відповідальності за порушення порядку їх використання, порядку доступу до електронних версій документів тощо. Більш того, чинна на сьогодні законодавча основа електронного документообігу потребує ревізії у частині визначення пріоритетності нормативного врегулювання аспектів, які пов'язані з правовим статусом електронних форм документів і можливостей їх застосування у соціальній практиці.

Список використаної літератури: 1. Указ Президента України «Про деякі заходи щодо поліпшення доступу фізичних та юридичних осіб до електронних послуг» від 29.07.2019 р. № 558/2019. *Офіційне Інтернет-представництво Президента України*. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/5582019-28853> 2. Постанова Кабінету Міністрів України «Про реалізацію експериментального проекту щодо застосування відображення в електронному вигляді інформації, що міститься у паспорті громадянина України у формі картки, та відображення в електронному вигляді інформації, що міститься у паспорті громадянина України для виїзду за кордон» від 15.04.2020 р. № 278. *Єдиний веб-портал органів виконавчої влади в Україні*. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-realizaciyu-eksperimentalnogo-pr-a278>

«Одержано: 23.10.2020»

УДК 343.13

Давид Володимирович СИМОНОВИЧ,

начальник відділу організації освітньо-наукової підготовки (докторантура та ад`юнктур) Харківського національного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, старший науковий співробітник

ВИКОНАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ В СИСТЕМІ СТАДІЙ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ (ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА)

Особливе місце серед стадій кримінального провадження належить стадії виконання судових рішень, що обумовлено низкою факторів. Насамперед, це необхідність правильного встановлення початкового моменту стадії виконання судових рішень. Саме після набуття вироком чинності останній може бути

виконаний. Враховуючи той факт, що виконання вироку виходить за межі кримінальної процесуальної діяльності, наявність критеріїв розмежування кримінальних процесуальних та кримінально-виконавчих правовідносин не викликає сумнівів. Невирішеним залишається питання правової природи виконання вироку, а отже, і питання застосування норм відповідної галузі права. Усе це обумовлює актуальність теоретичного аналізу структури стадії виконання судових рішень.

Переважає більшість науковці, і ми поділяємо таку точку зору, вважають стадію виконання судових рішень самостійною стадією кримінального процесу, в якій суд не обмежується зверненням судових рішень, які набули чинності, до виконання, а й здійснює контроль за приведенням їх до виконання та вирішує у визначеному законом порядку питання, що виникають при виконанні судових рішень, здійснюючи в такий спосіб діяльність із застосування норм права та забезпечуючи реалізацію актів правосуддя.

Слід звернути увагу, що діяльність з виконання рішень суду в різний час мала різну назву. Наприклад, за КПК України 1960 р. ця стадія називалася стадією виконання вироку, ухвали і постанови суду. Однак за часів дії КПК України 1960 р. не існувало судового контролю за досудовим провадженням, який було введено лише у 2001 р. Тому плутанини щодо порядку виконання рішення судді не було, усі рішення мали ознаки підсумкового. Наразі процесуальна форма виконання судових рішень визначена розділом VIII (ст.ст. 532-540) КПК України. Аналіз змісту норм КПК України дає підстави визнавати сучасне регламентування не досить вдалим. Йдеться, перш за все, про об'єднання в одному розділі різних за змістом, на нашу думку, видів діяльності. Так, відповідно до ч. 1 ст. 532 КПК України вирок або ухвала суду першої інстанції, ухвала слідчого судді, якщо інше не передбачено КПК, набуває чинності після закінчення встановленого КПК строку подання апеляційної скарги, якщо таку скаргу не було подано. Тобто, норми цього розділу регламентують порядок виконання не тільки підсумкових судових рішень (вирок, ухвала суду за результатами розгляду справи), а й інші рішення, які приймають слідчі судді на досудовому провадженні. На наш погляд, це не корелюється із завданнями стадії виконання судових рішень. Вважаємо, що порядок виконання рішень слідчого судді (наприклад, про обрання запобіжного заходу) значно відрізняється за правовою природою, ніж рішення судді за результатами розгляду справи загалом. Отже, існують суттєві відмінності у виконанні цих судових рішень, тому вбачається доцільним передбачити окремі норми, що безпосередньо регулюють виконання підсумкових судових рішень суду першої інстанції та ухвал слідчого судді. Насамперед, зумовлено це тим, що ухвали слідчого судді виносяться на стадії досудового розслідування, а всі інші – вже у судовому провадженні. Також необхідно враховувати, що ухвали слідчого судді та суду, які не можуть бути оскаржені, набувають чинності з моменту їх проголошення. Тобто, це ті судові рішення, які не підлягають оскарженню, перелік яких наведений в ст. 303, 309 КПК України. Разом з тим заперечення на інші ухвали слідчого судді, які не підлягали оскарженню на досудового розслідуванні, могут бути подані під час підготовчого провадження в суді.

Під час виконання судового рішення вирішуються не лише питання, пов'язані з кримінальним судочинством, а тому правова діяльність на цьому етапі є багатогранною і передбачає як безпосереднє виконання підсумкового судового рішення, так і інші процесуальні дії, що реалізуються судом. У зв'язку з цим усю діяльність, що відбувається під час виконання вироку, можна поділити на процесуальну та непроцесуальну, оскільки у цій стадії здійснюються різні за своєю правовою природою дії. При цьому всі вони пов'язані між собою та окремо існувати не можуть, оскільки в противному разі втрачається й весь сенс виконання судового рішення. Тобто, у такому разі слід вести мову про наявність певних етапів стадії виконання судових рішень, з приводу чого в теорії кримінального процесу триває дискусія.

Згідно зі ст. 533 КПК України наслідком набуття чинності судовим рішенням є обов'язковість їх для осіб, які беруть участь у кримінальному провадженні, а також для всіх фізичних та юридичних осіб, органів державної влади й органів місцевого самоврядування, їх службових осіб і підлягають виконанню на всій території України. В цьому контексті наведемо позицію Верховного Суду України, який у пункті 23 Постанови Пленуму від 1 листопада 1996 р. № 9 «Про застосування Конституції України при здійсненні правосуддя» роз'яснив, що відповідно до ч. 5 ст. 124 Конституції судові рішення ухвалюються іменем України і є обов'язковими до виконання на всій її території усіма без винятку органами державної влади, місцевого самоврядування, підприємствами, організаціями, установами, посадовими особами, а також окремими громадянами та їх об'єднаннями. У разі невиконання судових рішень суди мають піддавати винних у цьому осіб встановленій законом відповідальності. Крім обов'язковості судових рішень, які набули чинності, має бути дотримана вимога своєчасності їх виконання. Значення цього положення особливо наголошує у своїх останніх рішеннях Європейський суд з прав людини, посилаючись на те, що ефективний доступ до суду містить право на виконання судових рішень без належних затримок.

У разі необхідності спосіб, строки і порядок виконання можуть бути визначені в самому судовому рішенні. Судове рішення, яке набуло чинності або яке належить виконати негайно, підлягає беззаперечному виконанню. Виправдувальний вирок або судове рішення, що звільняє обвинуваченого з-під варти, виконуються в цій частині негайно після їх проголошення в залі судового засідання.

Про необхідність виконання судового рішення суд складає розпорядження, копія якого відповідно до ч. 2 ст. 535 КПК України, надсилається відповідному органу чи установі, на які покладено обов'язок виконати судове рішення. Це рішення визначає суб'єктів кримінально-виконавчих правовідносин. Наявність відповідного розпорядження дозволяє почати виконувати судове рішення, і, навпаки, його відсутність не обумовлює виникнення кримінально-виконавчих правовідносин. Це дозволяє першим етапом називати зверненням судового рішення до виконання.

До другого етапу стадії виконання судового рішення належить вирішення визначених КПК України питань, що виникають під час виконання вироку. До

них, зокрема, відносять питання про відстрочку виконання вироку; умовно-дострокове звільнення від відбування покарання; заміну невідбутої частини покарання більш м'яким; звільнення від відбування покарання вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до трьох років, тощо. Хоча під час вирішення таких питань не йдеться про винуватість особи, не досліджуються обставини, що входять до предмета доказування, необхідність їх вирішення саме в судовому засіданні обумовлена реалізацією кримінальних правовідносин. Тобто, для вирішення цих питань необхідно застосовувати норми кримінального права, які можуть бути реалізовані тільки за допомогою кримінально-процесуальних правовідносин. Усе це надає такій діяльності характеру процесуальної та обумовлює її кримінально-процесуальну природу.

Після відбуття покарання у вигляді позбавлення волі або обмеження волі суд, який ухвалив вирок, має право розглянути питання про зняття судимості з цієї особи за її клопотанням. Саме вирішення цих питань остаточно припиняє будь-який кримінально-правовий зв'язок особи з державою. І хоча цей етап є дуже важливим, реалізація кримінально-процесуальних правовідносин у даному випадку майже мінімальною.

Отже, виходячи із завдань кримінального провадження, одним із яких є призначення справедливого покарання, у структурі кримінального процесу обов'язково передбачається стадія, процесуальним змістом якої є не тільки звернення вироку до виконання, а й вирішення питань, що можуть виникнути як під час відбування покарання, так і після його виконання. Враховуючи що такі питання вирішуються за нормами КК України, їх втілення можливе лише кримінальними процесуальними засобами. При цьому доцільно виділили два види виконання судових рішень, регламентуючи їх у відповідних розділах КПК України, – виконання підсумкових судових рішень та виконання процесуальних рішень слідчого судді.

«Одержано:04.11.2020»

УДК 343.136

Олександр Сергійович СКЛЯР,

викладач кафедри тактичної спеціальної фізичної підготовки факультету №2 Харківського національного університету внутрішніх справ

Руслана Сергіївна ЗОСИМ,

начальник сектору моніторингу Київського відділу поліції ГУ НП в Харківській області

ПОЯСНЕННЯ ОСІБ ЯК ПРОЦЕСУАЛЬНІ ДЖЕРЕЛА ДОКАЗІВ У КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕННЯХ ПРО КРИМІНАЛЬНІ ПРОСТУПКИ: СУЧАСНИЙ СТАН

З моменту набрання чинності Кримінального процесуального кодексу України (далі - КПК України) 20.11.2020 пройшло майже 8 років. Процес адаптації до нових вимог кримінально-процесуального законодавства України привів до великого навантаження органів досудового слідства, що зменшило їх